

Etten, 12 november 2015

Raad van State, afdeling Bestuursrechtspraak

Betreft: Doetinchem-Wesel 380 KV nummer 201504697/2/R6

Geachte dames en heren,

Dit is onze 7^e brief over DW380. Parijs komt dichterbij. In de media zien we frequent berichten die onze zienswijzen van 5 nov. 2014, 18 juni en 13 augustus 2015 bevestigen. Het lezen van de KCD's en andere documenten versterken de overtuiging dat W380 er niet moet komen, zoals we zo gedetailleerd mogelijk hebben aangegeven in onze brieven van 7, 14 en 25 oktober 2015

Bij brieven van 7 en 14 oktober hebben wij ook aan het ministerie onze aanvulling op de samenvatting van StAB en ons commentaar op het deskundigenverslag van het ministerie gestuurd. Het ministerie is na haar verweer niet verder naar ons toe op onze beweegredenen ingegaan. Daarom vullen wij hier onze belangrijkste argumenten aan met twee series artikelen uit Trouw en een aantal opmerkingen over het beleid van economische Zaken, het gebrek aan beleid van het Ministerie van Milieu en reacties op het verweer van het ministerie van EZ.

Ter zitting willen wij heel kort enkele kernpunten aanhalen. Onze eerder gezonden opmerkingen handhaven wij onverkort. Wij betreuren het ten zeerste dat de door ons aangevraagde voorlopige voorziening niet door u en ons rechtssysteem is gebruikt om een totale herijking van de energiesituatie in ons land in gang te zetten, gezien de ernst van de gevolgen bij vigerend beleid. Kennelijk werken onze wetten niet naar behoren. De voorlopige voorziening was mede bedoeld een aanzet te geven voor het ontwikkelen van een beter wetskader.

Nederland: slimme ondernemers – dwaze staat

Inleiding:

De artikelen:

“Bedrijfslobby dicteert beleid duurzaamheid” (Joop Bouma Trouw 5 nov. 2015),
“Energiereuzen worden juist minder groen” (Hans Marijnissen Trouw 7 okt. 2015),
“Overheid moet breken met fossiele verliezers.” (Roebyem Anders Trouw 28 okt 2015),
“Samenwerking groene energiecoöperaties en Eneco”(Trouw 2 nov 2015) en
“Energieakkoord verder onder druk “(Bart Zuidervaart Trouw 9 okt 2015)
bevestigen onze inbreng dat de overheid (nog) niet kiest voor duurzaamheid in haar energiebeleid; het beleid is aan de wensen van de stakeholders tegemoet te komen en dit belemmert de vergroening van de elektriciteitsvoorziening en pakt het klimaatprobleem niet aan. Nederland is het slechtste jongetje uit de klas. Onze overheid negeert de realiteit en DW 380 is een consequentie van dit negeren.

De artikelen:

“Vertrouw de boer en zijn koeien” (Emiel Hakkenes Trouw 30 okt 2015) en “Het wordt hier steeds sterielier.”(Koos Dijksterhuis Trouw 30 okt 2015),
“Verzekeringspolis van de Aarde” (Anne Grietje Franssen Trouw 19 okt 2015),
“Prinses Irene: onze relatie met de natuur” (verkorte versie Abel Herzberg-lezing Trouw 21 sept 2015),
“Nederlandse natuur dramatisch verslechterd” en “De natuur wordt meer van hetzelfde” (Cokky van Limpt Trouw 29 okt 2015)

geven aan hoe veel Nederlanders en de overheid over natuur en natuurwaarden denken, hoe dramatisch de gevolgen van intensivering van landbouw en veeteelt zijn en dat verduurzaming van landbouw, grondgebruik en herstel van de vruchtbaarheid van de aarde en biodiversiteit keihard nodig zijn: een paradigmawisseling voor onze economie. Zie ook onze brieven van 7 en 14 okt 2015.

Commentaar: als wij sperziebonen en rozen invoeren uit Ghana en Tanzania, en mais en soja uit Brazilië en Argentinië, verstoren wij daarginds grondig de energiebalans en verschrallen wij de grond: wij stelen menskracht, verdienste, fosfaten, zon en water. Waar wij in **ons land** vee houden zonder grond en de bodem door uitputting onvruchtbaar wordt, verzieken wij ook hier de energiebalans. We noemen dat intensieve landbouw. Zie voor beide punten onze brieven van o.a. 7 en 14 oktober 2015.

Steun vinden we ook in de woorden (interview Emiel Hakkenes in Trouw van 9 nov 2015) van econoom Johan Witteveen, oud-minister van Financiën en oud-directeur van het Internationaal Monetair Fonds: "De markt mag zijn werk doen, maar binnen de grenzen die de overheid stelt. Eén van die grenzen is dat je geen schade toe mag brengen aan je omgeving. Ik ben voorstander van een forse belasting op CO-2 uitstoot. We moeten bereid zijn een stapje terug te doen in onze welvaart ten gunste van de natuur." Verder hij verwijst naar het Earth Charter.

Energie is meer dan Tennet en Nuon. De energie die het land aan kan, is niet onbegrensd. Nog grotere energieproductie leidt tot nog meer consumptie en tot nog meer opofferen van vruchtbaar land, vernieling van evenwicht, biodiversiteit en welzijn. We zeggen dan bijvoorbeeld dat we "grond ontwikkelen", maar zien niet dat het klimaatprobleem echt mensenwerk is en steken de kop in het zand. Het is aan onze wetgever en aan u, Raad van State, ons daartegen te behoeden.

In welk land is de overheid slimmer met het energiebeleid, Denemarken of Nederland? Dat is met kop en schouder Denemarken. Fossielvrije energieproductie is goed voor de Deense industrie van windmolens en slimme netwerken, waarvan de high tech-universiteiten meeprofiteren. Het milieu is er bij gebaat. De energiemarkt floreert daar bij een politiek stabiel raamwerk, want de publieke sector staat centraal. De overheid dient dat hier met visie uit te dragen en waar te maken. Er dient een scenario te komen van vermindering van de capaciteit, o.a. door besparen en vergroting van efficiency van apparaten en micro-management, gecombineerd met een groeiende groen-technologische economie. Wij wijzen op de mogelijkheid voor burgers energie te administreren en daarbij met hun bronnen te zijn verbonden en zo meer energiebewust te worden. Alleen zo kunnen we de energievraag af laten hangen van de energiegift. Een dergelijk concept komt niet van de grond in de zogenaamde vrije markt.

Publieke middelen en noodzaak

Het falende energiebeleid staat niet op zich. Als voorbeeld van het falen van het alomtegenwoordige marktdenken, typeert het debacle rond de Fyra het ridicule proces van de verzelfstandiging van NS, de opsplitsing etc. Een overheid die verwacht dat zo'n nieuwe NS, waartegen je je belangen als overheid uitonderhandelt, heel goed vele miljoenen in lijnen kan steken, zoals de HSL, en tegelijk grote winsten kan maken waar je als overheid van kunt blijven profiteren, en dan dat bedrijf op afstand zet, ook al ben je de grootste aandeelhouder, moet wel in de problemen komen. Mevrouw Mansveld is vooral slachtoffer van een faliekant foute structuur, niet opgezet om het volk te dienen.

Met onze energievoorziening is men op vergelijkbare wijze bezig. Per **brief van 2 april 2015** meldt de minister van EZ dat Nederland op 17% uitwisselingscapaciteit met het buitenland

zit. Europa wil in 2030 op 15% zitten en daarom wil de minister dat de pci-projecten worden uitgevoerd, waaronder DW380. Hij stelt dat Nederland wil benadrukken dat marktpartijen primair verantwoordelijk zijn voor investeringen in infrastructuur en de financiering daarvan. Deze investeringen kunnen worden terugverdiend via de gereguleerde tarieven. Publieke middelen moeten volgens hem alleen aan infrastructurele projecten worden toegewezen die niet op marktconforme wijze rendabel te krijgen zijn.

Conclusie: men gebruikt voor deze DW380 zo'n 200 miljoen euro uit crisis- en herstelgelden omdat de lijn anders niet rendabel te krijgen is. Daarmee zijn het belang en de noodzaak ook direct ondergraven, want de lijn zou voor het verdienen aan internationale handel nodig zijn en is niet bewezen nodig te zijn voor leveringszekerheid en betrouwbaarheid. Als de lijn wel rendabel te maken is, mag er geen publiek geld naar toe.

Beleid, samenhang Economische Zaken, Infrastructuur en Milieu

Provinciale energiebedrijven van weleer zijn opgesplitst in enkele netbeheerders en een aantal private leveranciers. Nu wil Tennet alle stakeholders in alle wensen tegemoet komen. Ook de minister wil handelen in en verdienen aan energie uit en naar het buitenland en staat nu toe dat de grote producenten veel goedkope steenkool opstoken en hij gaat zelfs de kolentax afschaffen in plaats van de CO-2 uitstoot aan te pakken. En dat alles zonder de energiemarkt te confronteren met berichten van alle kanten (o.a. onderzoek in Trouw van 26 okt., CEO's van Delta en De Unie in Nieuwsuur en de Deense minister Martin Lidegaard) dat slechts één crisis aangepakt moet worden: de CO-2 uitstoot radicaal stoppen!

Wij, LmdA en BKenWW, zijn van mening dat het met vermindering van CO-2 uitstoot evenzo goed gaat om het bewaren van biodiversiteit, om het hanteren van het voorzorgprincipe ten aanzien van gezondheid van mens en dier en plant, en een herstellende landbouw, die daarbij minder energie vraagt.

Eind oktober meldden de CEO's van Delta en De Unie in Nieuwsuur:

- Bij invoer van goedkope stroom uit Duitsland stellen we gascentrales buiten gebruik;
- CO-2 uitstoot is het grote klimaatprobleem;
- De kolencentrales veroorzaken ernstige vervuiling;
- Commerciële aandeelhouders willen meer steenkool;
- Minister heeft beloofd de kolentax af te schaffen;
- Stopzetten 23% aandeel steenkool in onze energievoorziening is heel eenvoudig: we hebben in totaal 15% overcapaciteit en besparing krijgt veel te weinig aandacht;
- Op lange termijn is duurzaam energie produceren financieel veel aantrekkelijker;
- Kernenergie is niet nodig voor de transitie;
- Gascentrales hebben fikse overcapaciteit;

Deze inzichten uit de praktijk onderstrepen het gebrek aan beleid vanuit het ministerie nodig om keuzes te maken tussen de scenario's op basis van duurzame criteria. Van de minister van Milieu geen woord over deze situatie.

Op 27 okt meldde het 20.00 uur NPO-nieuws: (bron: Consumentenbond, Greenpeace, Hivos, Natuur en Milieu, WNF en Wise)

- de vijf energiereuzen hebben 80% van de markt
- de stroom in het net wordt steeds grijzer door goedkope steenkool. Zo kunnen leveranciers meer winst maken.

Vraag: wat vindt de minister van Milieu van deze praktijk? Zij spreekt zich in het energiebeleid niet uit.

Correspondentie en reacties mbt DW380 komt van het Ministerie van EZ en wordt doorgaans alleen getekend door of namens minister Kamp, zoals het verweer in 1^e instantie en de reactie op het deskundigenverslag.

We mogen aannemen dat de stukken in goed overleg geschreven zijn tussen de ministers Kamp en Schulz van Haegen, maar haar standpunten over verschillende deelaspecten blijven onbekend. Nergens lezen we bijvoorbeeld hoe de minister van Milieu denkt over de staat van de intensief gebruikte grond op plekken waar men het net wil uitbreiden en over de achteruitgang van soorten en schade aan biodiversiteit. Van een milieuevaluatie is nergens sprake, zowel in de inpassingsnota als in de reacties op de inbreng van de appellanten.

De "Evaluatie van het Derde Structuurschema Elektriciteitsvoorziening"(SEV III) van 10 juli 2013 was getekend door minister Kamp voor EZ en Minister Schulz van Haegen Maas Geesteranus van Infrastructuur en Milieu;

Enkele opvallende onderdelen:

1. men kon in deze evaluatie niet inschatten welke capaciteit voor opwekking en opslag van hernieuwbare energie de komende 10 a 15 jaar mogelijk zijn/waren, net zomin als in het "Rapport Monitoring Leveringszekerheid" van april 2015.
2. Uitbreiding van verbindingen >220KV achtte men in de Evaluatie SEVIII niet nodig. (blz 7): de grote windprojecten (> 100MW) van de Structuurvisie "Wind op land" worden verbonden met het landelijk net middels 110 of 150 KV-verbindingen.
3. De ministers noemen hier nergens handelsbelangen.
4. Toch vinden de ministers dat, op basis van de verwachte vraag naar elektriciteit, de waarborging van voldoende grootschalige elektriciteitsproductie en transport, het net verzaamd moet worden.

Commentaar: Deze conclusie staat haaks op de evaluatie. Waar is de te verwachten vraag op gebaseerd? Wat is hier het belang van EZ en wat is de mening van de minister van Milieu?

Dus de tamelijk ondoorzichtige relatie tussen de beleidsgebieden levert vragen op, zoals: Waarom komt energiebesparing niet voor in de pogingen van de ministers vooruit te kijken? Van de minister van Milieu mag je verwachten dat zij probeert de netlast te verlagen en zo een aspect van het klimaatprobleem aan te pakken. Berekeningen geven aan dat we in ons land vrij eenvoudig 50% van ons energiegebruik kunnen besparen. Naast huishoudelijke aanpassingen en persoonlijke gedragsveranderingen, is er in de zware industrie enorm veel mogelijk en kunnen plaatselijke of provinciale overheden in maai- en snoeitaken en slootonderhoud niet alleen veel olie en brandstof en arbeidstijd besparen, maar ook de biodiversiteit weer verbeteren. De minister van Milieu schittert door afwezigheid in SEVIII, in het Rapport Leveringszekerheid, in het Rijksinpassingsplan, in de reacties op het deskundigenverslag en in de schriftelijke beantwoording van vragen van StAB van 18 sept 2015.

Conclusie: de minister van Milieu staat toe dat haar positie het beleid van EZ steunt, terwijl zij nergens haar visie geeft of het milieubelang benoemt. Zij schiet schromelijk tekort in haar taakopvatting en de kamer slaapt, zich niet bewust van haar grote verantwoordelijkheid.

Rapport Monitoring Leveringszekerheid april 2015

Wij citeren:

Gemiddeld productievermogen praktisch is nu 28,7 GW. Dit bestaat uit 25,36 GW thermische productie en 3,4 GW stroming (i.e. wind en zon). Bovendien is er 2,7 GW niet-operationeel productievermogen.

Blz 19: Als men het "firm"-niveau (= 100% beschikbaarheid) wil garanderen, zal een equivalente productiecapaciteit nodig zijn van tussen 1,15 à 1,30 MW per 1,00 MW firm-capaciteit.

Onze inbreng: We weten dat:

De maximum productiecapaciteit ong 41 GW is, het gemiddeld praktisch vermogen 28,7 GW en de topbelasting ong 24,5 GW bedraagt.

Conclusie: omdat de capaciteit en de belastbaarheid van het net voorlopig ruim genoeg zijn en de energie uit zon- en windprojecten op 110- en 150 KV-netten wordt ingepast, is er geen noodzaak het 380 KV-net uit te breiden.

Deze conclusie wordt ondersteund door onderstaande context.

Men kan (buiten enkele grote projecten die voor windenergie tot 2025 8 tot 10 GW kunnen opleveren) geen concrete voorspellingen doen over:

- capaciteit van hernieuwbare stroom in de komende 10 jaar (vele projecten van de universiteiten van Eindhoven, Wageningen en Enschede en Delft);
- de mogelijkheden die stroom grootschalig en kleinschalig op te slaan;
- de omvang van energiebesparing zowel bij bedrijven en productie-eenheden, als bij particulieren;
- de mogelijkheden opgeslagen energie (voornamelijk uit hernieuwbare bronnen) via betrouwbare slimme netwerken op gewenste momenten in het net in te voeren, voor zover deze energie niet buiten het net gehouden kan worden om aan lokale vraag te voldoen;
- de kans het GPX-concept toe te passen, in eerdere stukken genoemd, waardoor de consument een instrument in handen krijgt dat leidt tot democratisering van de energiewereld, waardoor foute bronnen kunnen worden uitgefaseerd;
- de mogelijkheden de netbelasting te verlagen en de noodzaak het 380KV-net verder te versterken.

SEVIII en SMB

DW380 staat wel genoemd in de lijst hoogspanningsverbindingen in de kolom "Opmerkingen en uitvoering" onder het Rijksinpassingsplan. Echter, de inleiding meldt de SMB (Strategische Milieu Beoordeling), die aangeeft dat het bij hoogspanningsverbindingen alleen gaat om verbindingen van 220KV en meer die van nationaal belang zijn. DW380 is volgens de minister van internationaal belang. (PCI-project)

De nadruk ligt op het strategisch niveau van de PKB, niet op beschrijving van milieueffecten; in de methode van effectbeoordeling staat de ruimtelijke insteek centraal.

Onze vraag: Wat is het doel van de strategie? Kennelijk niet het meten van milieuschade, maar het verantwoorden van de aanleg.

Onze conclusie: De SMB ontkent de milieuwaarden en milieuproblemen van het gebied.

Het **Centraal Bureau voor de Statistiek (2015)** zegt niets over de toekomstplannen en –verwachtingen voor wind- en zonne-energie. Het is volgens ons nuttiger om de werkelijke kansen en behoeften te inventariseren! Het ministerie van EZ zou dit moeten laten onderzoeken! Ook hier geen steun voor DW380!

In het **Rapport in het kort** over stimulering duurzame energieproductie geeft de **Algemene Rekenkamer** adviezen aan de Minister van EZ om de doelen (o.a. 16% hernieuwbaar in 2023) te halen met onder meer de volgende kanttekeningen:

- buitenlandroute (projecten in het buitenland) heeft minder werkgelegenheidseffecten en minder ontwikkeling van technologische kennis in Nederland en er zijn investeringen voor nodig in het buitenland waarvan de kosten nog niet zijn in te schatten.
- De subsidieregeling zou efficiënter kunnen worden als de concurrentie zou groeien (bijvoorbeeld door projecten uit het buitenland)

Hun advies is:

- Realiseer gericht beleid voor meer energiebesparing, dan is er minder energie uit hernieuwbare bronnen nodig;
- Minder stimulering van energie uit fossiele bronnen kan helpen opwekking uit hernieuwbare bronnen goedkoper te maken; alternatieven moeten op zeer korte termijn met een realistische financiële planning en tijdshorizon worden uitgewerkt;

De noodzaak van versterking van het 380 KV-net wordt nergens verwoord. Onze conclusie is dat het energiebeleid van EZ schromelijk tekort schiet.

Verweer Ministerie EZ

Uit deze brief (bij Raad van State binnengekomen op 24 juli 2015) citeren we uit 2.2: de ministers hebben beleidsvrijheid bestemmingen aan te wijzen en regels te geven die de ministers uit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening nodig vinden.

Ministers hebben ook beleidsvrijheid bij het toekennen van gewicht aan de af te wegen belangen in het kader van de goede ruimtelijke ordening en de wijze waarop deze belangen tegen elkaar worden afgewogen.

Commentaar: M.a.w.: bij de bestemming van gebieden gaan het belang van stroomnet en de belangen van R.O. niet altijd samen; de minister neemt hier de beleidsvrijheid R.O. ondergeschikt te maken. Maar daar beperkt de beleidsvrijheid zich niet toe. Wat de Minister van EZ niet noemt is:

1. Het belang en waarde van de aanwezigheid natuur en de belabberde staat van de biodiversiteit;
2. De persoonlijke en economische belangen van inwoners en ondernemers;

Dus de minister noemt wel landschap, leefomgeving, cultuurhistorie en ecologie als aandachtsgebieden, maar de waarden daaronder worden niet geïnventariseerd en tellen bij de keus niet wezenlijk mee. Alleen met significante effecten op Natura-2000 gebieden wil hij bij de tracékeuze rekening houden, een onacceptabele beleidsvrijheid.

Over het MER zie onze eerdere opmerkingen.

De paragraaf 2.2 geeft aan, met de inhoud van het MER, dat de minister DW380 belangrijker vindt dan de ruimtelijke waarden van het gebied en dat die waarden geen evaluatie behoeven. Dit is een verwerpelijke opvatting over beleidsvrijheid.

Het besluit DW380 is geen gevolg van de **Rijkscoördinatieregeling** en dient dus niet onder de **Crisis- en herstelwet** te vallen.

Blz 14/15: De minister interpreteert de EU-verordening (parlement en Raad van 17 april 2013): als hij schrijft: “ zijn de ministers van oordeel dat het project past in het Europees beleid met betrekking tot energie.”

Commentaar: Ja, het past in een zeer globale beschrijving van wat enkele Europese instellingen als wenselijk zien. Het is beslist geen onderdeel van een lijst van aantoonbaar noodzakelijke projecten.

Tennet speelt handig op de ministeriële conclusies in door vanaf 2013 de onmisbaarheid van DW380 herhaaldelijk te onderstrepen, echter ook al zonder deze aan te tonen.

Bij **Streamlining** (blz 25) geeft men aan dat het project door PCI-status (common interest) vanwege meer integratie binnen Europa (wat de noodzaak van de lijn niet aantoon) versneld aan vergunningen moet kunnen komen. Bij te volgen procedures staat niet dat er een MER gemaakt moet worden.

De snelheid van het verkrijgen van vergunningen staat voorop, niet de zorgvuldige afweging van in een MER te omschrijven natuur- en milieubelangen.

Dus, nogmaals: de niet noodzakelijk bewezen lijn DW380 wordt als belangrijker gezien dan de aanwezige milieu- en natuurwaarden buiten de natura 2000-gebieden, zonder de belangen te inventariseren en tegen elkaar af te wegen.

Ondergrondse aanleg

Buiten dat aanleg volgens ons niet moet plaatsvinden, moet men zich realiseren dat:

- EZ de lijn doorgaans wil bestemmen voor grote energietransporten over langere afstand en
- Gelijkstroom (waarvoor ondergronds transport zeer geschikt is) zeer goed over grote afstand vervoerd kan worden.

Reactie 11 van EZ: (i.v.m. Mer)

De minister stelt: "Effecten op de energiemarkt en alternatieven op energieopwekking behoren niet tot het bereik van het project."

Commentaar: dat gaat tegen de opzet in, omdat men herhaaldelijk verklaart dat DW380 nodig is voor versterking van de interconnectiviteit ten aanzien van de energiemarkt van Europa.

Maar deze wending is kenmerkend voor het ontbreken van beleid bij de vier scenario's en bevestigt de gedachte dat 380KV niet relevant is voor, onder andere, projecten voor zonne- en windenergie.

Verder: men zegt daar ook: "negatieve effecten op het milieu zijn niet uit te sluiten, maar er is geen strijd met enige wet- en regelgeving op het gebied van milieu en de verbinding leidt niet tot onaanvaardbare milieueffecten."

Commentaar: Hoe kun je belangen afwegen als je:

- De noodzaak van DW380 niet kunt aantonen;
- Geen rekening houdt met de gevolgen van de intensieve landbouw ter plaatse en
- Milieueffecten niet in kaart brengt?

Onze slotconclusies:

Velen bogen en buigen zich over energie- en andere maatschappelijke thema's. Hier slechts enkele namen: Joris Luyendijk (We hebben andere wetten nodig), Ewald Engelen en Jeremy Rifkin (Derde Industriële Revolutie, Nieuw Amsterdam) en Herman Wijffels, alle vier genoemd in onze brief van 13 augustus, Pier Vellinga (Wageningen), Urgenda en de uitspraak van de Haagse rechtbank, de Deep Ecology Movement van o.a. Arne Naes, enkele namen die verbonden zijn aan denken over het aanpakken van onze dringende problemen. Helaas kan onze overheid de toepassing in ons energiebeleid nog niet vinden. Een stimulans richting politiek is nu absoluut geboden. Uw uitspraak in de richting die wij voorstaan, kan heel goed politieke uitstraling hebben. Daar mag u niet bang voor zijn!

Het is absoluut nodig:

- het besluit tot inpassing van DW380 te vernietigen, samen met alle bestuursbeslissingen die in dit verband door lagere overheden zijn genomen;
- de ministers van EZ en Milieu te bewegen zeer energiek plannen te maken:
 - a: voor het ontwikkelen en stimuleren van projecten voor hernieuwbare energie;
 - b: voor inpassing daarvan in het net en het ontwikkelen van eerlijke slimme meters;
 - c: een krachtig beleid te stimuleren tot besparen op onze energiebehoefte, waarbij ook bewust omgaan met energie een plaats krijgt en technische middelen als GPX (reeds voorhanden) worden ingezet, zodat een paradigmawisseling kan plaatsvinden;

d: voor het maken van keuzes tussen de door Tennet geschetste scenario's met bijbehorende duurzaamheidscriteria;
e: sociologische en psychologische aspecten te betrekken bij het energievraagstuk;
f: om het ondernemerschap in energieproductie te houden aan duurzaamheidscriteria die werkelijk het klimaatprobleem kunnen aanpakken;
g: een ander verdienmodel voor de overheid zelf te ontwikkelen, zodat onze overheid niet meer afhankelijk kan zijn van niet-duurzame systemen.

Hoogachtend,
Namens de Stichting Leven met de Aarde en de Stichting Behoud Kemnade en
Waalse Water
Het bestuur

Lies Visscher en Bart Visscher